БЛИЗЬКИЙ СХІД 27.11.2025 | Рене Вільданґель

Життя в червоній зоні

«План Трампа» розділяє сектор Газа та посилює страждання людей. Рада Безпеки ООН йому підіграє.

У середині жовтня Дональд Трамп урочисто представив «мирний план», але навіть його початковий етап – «припинення вогню» – навряд чи можна так назвати. Внаслідок майже щоденних ізраїльських атак загинуло понад 260 палестинців, багато з яких перебувають у «жовтому секторі» – місці, яке ізраїльська армія позначила зоною своєї окупації. Звісно, жертв менше, ніж раніше, проте атаки не припинилися. Резолюція 2803, яку прийняла Рада Безпеки ООН, покликана сприяти стабілізації, але вона, як і план Трампа, не дає відповідей на ключові питання. Крім того, поділ Гази і новостворені структури можуть призвести до небезпеки потрапити в безвихідне становище.

У Газі населення чисельністю у понад мільйон осіб, більшість із яких складають діти, залишається без захисту та даху над головою, змушене жити просто посеред руїн в тимчасових прихистках. Ми вже знаємо, що відбуватиметься, коли настане зима й почнуться сильні дощі та буревії. Нещодавно намети та тимчасові споруди затопило, а нечисленні речі, які деякі люди змогли врятувати під час втечі, – втрачено. Люди ослаблені, вони потерпають від холоду та хвороб.

Тривожить те, що гуманітарна допомога, яку обіцяли надавати після припинення вогню, досі отримується в недостатньому обсязі. Сектор Газа залишається ізольованою територією: продовольства надходить замало, а будівельні матеріали й медичні товари майже зовсім не постачаються. Навіть після припинення вогню Ізраїль забороняє міжнародним правозахисним організаціям та іноземним журналістам входити і працювати в Газі. Попри те, що такі дії не мають жодного виправдання, причина цілком очевидна: страх, що світ зможе розкрити нові військові злочини, в яких підозрюють Ізраїль. Аби попередити невдоволення, речниця Ізраїлю назвала майбутні можливі репортажі «пропагандою».

Тепер США мають намір взяти на себе більш активну керівну роль за допомогою новоствореного Цивільно-військового

координаційного центру (CMCC) у Кір'ят-Гаті на півдні Ізраїлю. Метою створення цього центру є контроль дотримання режиму припинення вогню, координація допомоги та супровід подальшого процесу стабілізації. Окрім американських та ізраїльських сил, там представлені й інші держави. Німеччина, наприклад, відправила трьох високопоставлених офіцерів та представників Міністерства закордонних справ. Представники Палестини доступу до центру не мають. Палестинське самовизначення взагалі не стоїть на порядку денному, так само як і справедливість, розслідування військових злочинів чи будь-яка форма міжнародного правосуддя.

Завдяки цивільно-військовій співпраці США повертаються до застарілої моделі розвитку, що вже зазнала гучного провалу в Афганістані та Іраку

Завдяки цивільно-військовій співпраці США повертаються до застарілої моделі розвитку, що вже зазнала гучного провалу в Афганістані та Іраку. При цьому можливо було досягнути відкриття сектора Газа та надати такий необхідний безперешкодний доступ для всіх організацій ООН без цієї організації. Щоб цього досягти, варто було натиснути на уряд Ізраїлю, який оголосив Організацію Об'єднаних Націй ворогом і, зокрема, ввів заборони та провів небачену кампанію з дискредитації Палестинської служби допомоги UNRWA (Агентство ООН для допомоги палестинським біженцям і організації робіт на Близькому Сході).

Нещодавня експертиза, проведена Міжнародним судом (IGH), не просто підтвердила, наскільки важливою UNRWA є для забезпечення населення Гази. Вона чітко продемонструвала, що звинувачення проти організації є безпідставними та не мають жодних доказів. Однак чітка заява IGH нічого не варта для тих, хто наводив неправдиві звинувачення для організації ООН. Депутати Бундестагу, зокрема, від різних партій, насамперед від Християнсько-демократичного союзу, які вимагали розформування агентства, не збиралися вибачатися чи змінити свою думку. Все якраз навпаки: уряд Німеччини, очевидно, під їхнім тиском вперше утримався під час голосування щодо продовження мандата UNRWA. Це є вкрай тривожним сигналом у зовнішній політиці, а надто тоді, коли Палестині потрібна допомога як ніколи.

Резолюція № 2803, прийнята в Раді Безпеки ООН під тиском США, також ігнорує UNRWA і відводить Організації Об'єднаних Націй другорядну роль. Натомість фактично підтверджуються нечіткі процеси та непрозорі інституції «плану Трампа». Рада Безпеки

ООН рідко ухвалює резолюцію, що була б настільки слабкою і водночас настільки сильно маргіналізувала роль Організації Об'єднаних Націй. Її підтримали більшість країн-членів, Росія та Китай при цьому утрималися. З одного боку, це сталося через потужний тиск із боку США, а з іншого – через побоювання, що в іншому випадку відповідальність лежатиме на них самих. Поки що «план Трампа» є єдиною концепцією, на яку посилається міжнародна спільнота.

Окрім згадки про попередні резолюції, зокрема резолюцію № 242 від 1967 року, яка вимагала виведення Ізраїлю з окупованих територій, у резолюції № 2803 марно шукати будь-які посилання на міжнародне право чи міжнародні інституції. Натомість на самому початку резолюції є радість з приводу «історичної заяви» Дональда Трампа про «тривалий мир і процвітання» в Газі та на Близькому Сході. Перспективу створення Палестинської держави відсунули на задній план. Якщо адміністрація Палестини «проведе реформи, і відновлення Гази розвиватиметься, то нарешті можуть бути виконані умови для надійного шляху до палестинського самовизначення і державності» – саме так, у формі умовного способу, формулюється головний меседж.

Палестинська влада також значно послаблюється. І це в той час, коли міністр національної безпеки Ітамар Бен-Ґвір публічно закликає вбити палестинських міністрів і заарештувати президента Махмуда Аббаса, якщо ідея створення Палестинської держави буде просуватися. Хоча це і є найрадикальнішою позицією, проте і Беньямін Нетаньягу, і багато інших ізраїльських політиків виступають проти Палестинської адміністрації і категорично заперечують саму ідею створення Палестинської держави.

США, у межах «плану Трампа», створили паралельні структури, які схвалило міжнародне співтовариство

США, у межах «плану Трампа», створили паралельні структури, які схвалило міжнародне співтовариство: CMCC, Board of Peace та майбутній уряд технократів для Гази. «План Трампа» встановив поділ Гази, який тепер загрожує стати тривалим. Після війни Ізраїль не виводив свої війська з усієї території сектора Газа, натомість продовжує займати широку смугу на сході та півдні, 53 відсотки загалом, а це більша частина території. Натомість переважна більшість внутрішньо переміщених осіб із Гази проживають в іншій, меншій частині сектора Газа.

Абсолютно не іронізуючи, американські посадовці говорять про «зелену зону». Раніше впродовж багатьох років цей термін позначав відносно безпечну частину Багдада, де розташовувалося посольство США, тоді як у решті міста теракти й насильство були звичним явищем. «Червона зона», в якій мешкає більшість палестинського населення, залишається під контролем ХАМАСу. Ані «план Трампа», ані резолюція Ради Безпеки 2803 не дають відповіді на питання, яким чином можна вирішити цю проблему.

В окупованій частині, «зеленій зоні», ізраїльська армія вже зруйнувала понад півтори тисячі будівель. Крім того, знищили сади, фруктові плантації та сільськогосподарські площі. На околицях Гази фіксувалися численні руйнування, й це складно було назвати «припиненням вогню». Тепер руїни можна прибрати й розпочати нове будівництво, проте таке відновлення цілковито ігнорує потреби палестинців і, найвірогідніше, буде визначатися інвестиційними інтересами США та їхніх партнерів у Перській затоці. Тим часом переважна більшість населення залишаються в повністю зруйнованій «червоній зоні» як внутрішньо переміщені особи, й відновлення інфраструктури провести неможливо.

Те, що уряд Німеччини, попри тривалі напади, недостатню співпрацю Ізраїлю в наданні допомоги та ескалацію на Західному березі, вирішив відновити експорт озброєння, не роблячи винятків, є тривожним сигналом. Ба більше, це контрпродуктивно. Замість того, щоб зосереджувати зусилля на невизначених, частково недемократичних і непрозорих паралельних структурах «плану Трампа», німецька та європейська зовнішня політика повинна наполягати на конкретних кроках із боку США для поліпшення ситуації на місці, а саме організувати необмежений доступ для гуманітарних місій та організацій ООН, таких як UNRWA, журналістів та дипломатів, забезпечити безперешкодне ввезення гуманітарної допомоги, провести розслідування військових злочинів, надати свободу пересування людям із Гази, які повинні виїхати з метою отримання медичної допомоги або з інших причин, а також гарантувати, що вони зможуть повернутися до Гази.

Утримавшись від голосування щодо мандату UNRWA, уряд Німеччини ще більше послабив спроможність організації діяти, замість того щоб рішуче її підтримати. Якщо не буде принципового схвалення територіальної цілісності сектора Газа як невід'ємної частини палестинських територій, натомість поділ території триватиме й надалі, це унеможливить створення майбутньої Палестинської держави. В цьому випадку виникнення нових конфліктів і насилля буде лише питанням часу.

Переклад з німецької Ірини Савюк

Рене Вільданґель

Салоніки

Доктор Рене Вільданґель (René Wildangel) – історик, доцент Міжнародного грецького університету в Салоніках, експерт з Близького Сходу та Східного Середземномор'я. Працював референтом у Міністерстві закордонних справ та у 2012-2015 роках очолював представництво Фонду Генріха Бьолля в Рамаллі. 2022 року разом з Яном Буссе видав книжку «Бунтівна гра» (*Das Rebellische Spiel*) про чемпіонат світу в Катарі та футбол в арабському світі.